

รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Model of School Volunteering Activities in the Educational Network Center Phunphin 4 (Sriwichai), Surat Thani Province

ณัฐวัชร โปณะทอง* บรรจง เจริญสุข และ ญาณิศา บุญจิตร์

Natthawat ponathong* Banchong Charoensuk and Yanisa Boonchit

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

Graduate School, Surat Thani Rajabhat University, Surat Thani 84100

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: natthawat418@hotmail.com

Received: 23 June 2022, Revised: 19 October 2022, Accepted: 27 November 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะในการบริหารกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี 3) ตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยเป็นแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู รวม 106 คน ในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) อำเภอ พุนพิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบตรวจสอบประสิทธิผล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะในการบริหารกิจกรรมจิตอาสา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบประกอบด้วย (1) นโยบาย/หลักการการจัดกิจกรรมจิตอาสา (2) วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมจิตอาสา (3) การดำเนินการของรูปแบบ และ (4) แนวทางการประเมินผลการกิจกรรมจิตอาสา และ 3) รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสา มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ การจัดกิจกรรมจิตอาสา โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย)

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current condition and recommendations for the management of volunteer activities of schools in the Phunphin 4 Education Network Center (Sriwichai), Surat Thani Province, 2) develop a model for organizing volunteer activities of schools in the Phunphin 4 Education Network Center (Sriwichai), Surat Thani Province and 3) Examine the effectiveness of the school's volunteering activity model in the Phunphin 4 Education Network Center (Sriwichai), Surat Thani Province. This study was a type of research and development. Both quantitative and qualitative data were collected. The 106 people who participated in the study were school administrators and instructors from the Education Network Center, Phunphin 4 (Sriwichai), Phunphin District, under the Primary Education Service Area Office. This study was a type of research and development. The sampled was selected using a purposive sampling method. The research tools were questionnaires and performance checks. The statistics used in the research were mean and standard deviation.

The results of the research were as follows: 1) current conditions and recommendations for volunteering activities Overall, it was at a moderate level 2) the model consisted of (1) the policy/principles of volunteer activities (2) the objectives of the volunteer activities (3) the implementation of the model ,and (4) the guidelines for the evaluation of the activities. Volunteer spirit, and 3) the form of volunteering activities. The overall suitability was at the highest level.

Keywords : Model Volunteering Activities, the Educational Network Center Phunphin 4 (Sriwichai)

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินติดตามประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวมของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษแรก พบว่า ปัญหาที่ต้องเร่งพัฒนา คือ คุณภาพผู้เรียน ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งการคิดวิเคราะห์และการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) โดยกำหนดเป้าหมายว่า ภายในปี 2561 คนไทยยุคใหม่ จะต้องมีความรู้ที่สำคัญ คือ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก และความภูมิใจในความเป็นไทย สภาสังคมไทยปรากฏหลักฐานโดยทั่วกันแล้วว่า การที่ประเทศมุ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจ แม้จะเกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและความเจริญทางวัตถุอย่างเห็นได้ชัด แต่ความเจริญและการพัฒนานั้นก็ไม่ได้เป็นไปอย่างยั่งยืน

ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมาสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ด้วยกระแสของคลื่นลูกที่สามและสี่โหมกระหน่ำ ทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมที่ไม่แน่นอน จะเป็นสังคมอุตสาหกรรมก็ไม่เชิง สังคมเกษตรกรรมก็ไม่เชิง อีกทั้งคนไทยยังไม่ได้เตรียมตัวเตรียมใจเพียงพอในการรับกระแสข่าวสารที่กระโหมมา ทั้งที่เป็นสาระความรู้ การโฆษณาชวนเชื่อ และการครอบงำจิตใจที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริง สังคมไทยไม่ได้ถูกรุกรานโดยแนวคิดวัตถุนิยม และบริโภคนิยมเท่านั้น หากแต่วิถีชีวิตไทยที่มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชนที่เอื้ออาทรต่อกันและอยู่ร่วมกันอย่างสันติก็กลับกลายเป็นความแตกแยก แกร่งแย่ง แข่งขัน ชีวิตคนเริ่มเครียด ชุมชนอ่อนแอ สังคมขาดความสงบสุข ในขณะที่โครงสร้างพื้นฐานของประเทศพัฒนาไปรวดเร็วขึ้น โครงสร้างพื้นฐานของคนกลับถดถอยและถอยกลับไปสู่ความป่าเถื่อน การร่วมมือกันรณรงค์ส่งเสริม “จิตอาสา” ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย เป็นการเรียก “น้ำใจงาม” ของคนไทยให้กลับมาอีกครั้งหนึ่ง และควรจะต้องดีขึ้นกว่าเดิม เพราะไม่ได้กำหนดอยู่เฉพาะญาติมิตร เพื่อน หรือคนรู้จักเท่านั้น แต่ควรต้องแผ่แผ่ดูแลสังคมไทย สิ่งแวดล้อม ชุมชน ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ รอบตัวร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ และทำความดีให้เป็นรูปธรรมกันมากขึ้น ไม่เพียงแต่รอคอยว่าใครจะรับผิดชอบเรื่องอะไร แต่ควรต้องออกมามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบด้วยกัน ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจิตอาสา คือทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร กิจกรรมชุมนุม ชมรม 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ [1]

โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความมุ่งหวังที่จะบริหารสถานศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ที่ดี เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาและสังคมได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ เท้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงกับสิ่งรอบด้าน โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะจิตอาสา เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละ ต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ ได้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้ผู้เรียนเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี และการศึกษาการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) ได้ 4 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบาย/หลักการของรูปแบบ เพื่อหาเหตุผลและความจำเป็นในการสร้างรูปแบบกิจกรรมจิตอาสา 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อวางแผนการจัดทำรูปแบบและกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดทำรูปแบบกิจกรรมจิตอาสา 3) วิธีการดำเนินการของรูปแบบ เพื่อวางแผนและกำหนดแนวทางการจัดทำรูปแบบกิจกรรมจิตอาสา และ 4) แนวทางการประเมินผล เพื่อกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการใช้รูปแบบกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวจะเป็นกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะในการบริหารกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะในการบริหารกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีแนวคิดทฤษฎีของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สถานะที่นำบุคคลไปสู่การเป็นจิตอาสา ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตอาสา การสร้างจิตอาสาตามแนวคิดวงจร PDCA ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow) เพื่อกำหนดประเด็นในการสร้างข้อคำถาม และนำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และนำไปแก้ไขปรับปรุง จึงได้มาเป็นหัวข้อเพื่อที่จะมาแก้ปัญหาต่อไป และมีการ tryout จากโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 3 จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) และแบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการบริหารการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน รวมจำนวนทั้งสิ้น 106 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.45

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสา โดยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารการจัดกิจกรรมจิตอาสา และจากการสังเคราะห์ทฤษฎี แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสา

2. นำรูปแบบให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเพื่อทำการประเมินหาค่าดัชนีความเชิงของเนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ คือ ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.87

3. นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. นำแบบสอบถามตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และนำไปปรับปรุงแบบตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. ปรับปรุงแก้ไขและนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ จำนวน 20 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่น 0.78 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

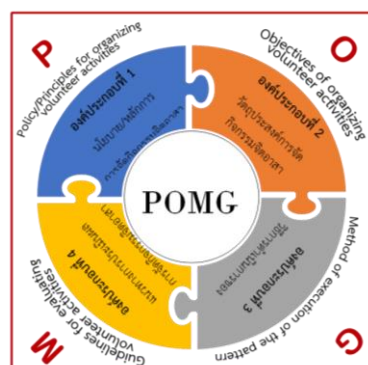
1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะในการบริหารกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันในการบริหารกิจกรรมจิตอาสา

สภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ความหมาย
ภาพรวม	(μ)	มาตรฐาน (σ)	
1. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย	2.57	0.42	ปานกลาง
2. การบริหารการจัดกิจกรรมจิตอาสา	2.50	0.48	น้อย
3. การนิเทศและติดตามผลการจัดกิจกรรมจิตอาสา	2.52	0.44	ปานกลาง
4. การประเมินผลการจัดกิจกรรมจิตอาสา	2.53	0.45	ปานกลาง
รวม	2.53	0.45	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ด้านการประเมินผลการจัดกิจกรรมจิตอาสา และด้านการนิเทศและติดตามผลการจัดกิจกรรมจิตอาสา และด้านการบริหารการจัดกิจกรรมจิตอาสา อยู่ในระดับน้อย

2. ผลการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ผลสรุปดังนี้ รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี 4 องค์ประกอบดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 นโยบาย/หลักการการจัดกิจกรรมจิตอาสา (Policy/principles for organizing volunteer activities) ประกอบด้วย กำหนดวิสัยทัศน์ ของการจัดกิจกรรมจิตอาสา และ มุ่งสร้างความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัยของนักเรียน องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมจิตอาสา (Objectives of organizing volunteer activities) เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียน มีจิตอาสาทั้งต่อครอบครัว ชุมชน โรงเรียน ฝึกนักเรียนให้มีจิตสำนึกที่คำนึงถึงส่วนรวมอยู่เสมอ ดูแลและรักษาทรัพยากรของส่วนรวม ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินการของรูปแบบ (Method of execution of the pattern) มีแนวทางจัดการกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียน 5 งาน ดังนี้ 1) งานทำความสะอาดสถานที่ในโรงเรียน 2) งานจัดการขยะในโรงเรียน 3) งานพัฒนาการเรียนรู้ 4) งานส่งเสริมสุขภาพ และ 5) งานพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และองค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินผลและการกิจกรรมจิตอาสา (Guidelines for evaluating volunteer activities) หลักการวัดและประเมินผลที่เสริมพลังตามสภาพจริงมี 4 ประการ ได้แก่ 1) ใช้ผู้ประเมินที่หลากหลาย เช่น ผู้เรียน เพื่อน ผู้สอน ผู้เกี่ยวข้อง 2) ใช้วิธีและเครื่องมือวัดหลาย ๆ ชนิด เช่น การสังเกตการปฏิบัติการทดสอบ การรายงานตนเอง 3) ประเมินหลาย ๆ ครั้ง ในแต่ละช่วงเวลาของการเรียนรู้ ได้แก่ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน สิ้นสุด ติดตามผล 4) สะท้อนผลการประเมินสู่การพัฒนาผู้เรียน

3. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 2 การตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสา

รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสา	ค่าสถิติ		ระดับ
	(μ)	(σ)	
1. ด้านความเหมาะสม	4.60	0.39	มากที่สุด
2. ด้านความเป็นไปได้	4.60	0.51	มากที่สุด
3. ด้านความเป็นประโยชน์	4.70	0.42	มากที่สุด
รวม	4.63	0.44	มากที่สุด

พบว่าประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยรองลงมา

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะในการบริหารกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจกรรมจิตอาสา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารการจัดกิจกรรมจิตอาสา ของการจัดกิจกรรมจิตอาสา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านการนิเทศและติดตามผลการจัดกิจกรรมจิตอาสา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการประเมินผลการจัดกิจกรรมจิตอาสา ของการจัดกิจกรรมจิตอาสา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการวิจัยของแสงอาทิตย์ เจงวัฒนพงศ์ และคณะ [2] พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินการด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยด้านจิตอาสาของนักเรียน สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหาร มีความต้องการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านส่งเสริมลักษณะนิสัยด้านจิตอาสาของนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของนิธิฐพนธ์ อุไรวรรณ [3] พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนน้ำหมั้นหาดล้า

โดยมีองค์ประกอบรูปแบบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากร และด้านการกำกับติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก สำหรับการพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนน้ำหมันหาดล้า ด้านผู้บริหาร ให้ความสำคัญ การกำหนด และมอบหมายนโยบายในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน บริหารงาน แบบมีส่วนร่วมและบูรณาการกับทุกภาคส่วน ด้านบุคลากร ควรสร้างความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองด้านทรัพยากร ควรส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อเอง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และใช้งบประมาณตามแผนงานโครงการ ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล ควรดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามวงจรเดมมิ่ง PDCA และการติดตามประเมินผลแบบ AAR สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ เสาวณีย์ เผือกล้อม [4] พบว่า สภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาจิตอาสาของนักเรียน มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้มีกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะจิตอาสาเป็นรายกิจกรรม มีการสรุปและเผยแพร่กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผ่านสื่อสังคมออนไลน์นี้ทรศการ และการประชุมผู้ปกครอง

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัด สุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 นโยบาย/หลักการการจัดกิจกรรมจิตอาสา องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมจิตอาสา องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินการของรูปแบบ และองค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินผล การกิจกรรมจิตอาสา สำหรับแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 นโยบาย/หลักการ การจัดกิจกรรมจิตอาสา การกำหนดวิสัยทัศน์ ของการจัดกิจกรรมจิตอาสา จิตอาสาหรือจิตสำนึก เกิดจากปัจจัยภายในหรือภายนอก จิตสำนึกที่มาจากภายนอก เป็นการเข้ามาโดยธรรมชาติ กระทบต่อความรู้สึกของบุคคล แล้วกลายเป็นจิตสำนึกโดยธรรมชาติ และมักไม่รู้ตัว แต่จิตสำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน เป็นความตั้งใจเลือกสรร บุคคลละลึกรู้ตนเองเป็นอย่างดี เป็นสำนึกที่สร้างขึ้นเองระหว่างปัจจัยภายในและภายนอก เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องกัน ดังนั้นการพัฒนาจิตสำนึกจึงต้องกระทำควบคู่กันไปทั้งปัจจัยภายในและภายนอก การมุ่งสร้างความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัยของนักเรียน การมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะนั้น เป็นสิ่งที่เกิดตามวิถี การดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ชุมชน มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคล จิตสำนึกสาธารณะ หรือจิตสำนึกทางสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอก ดังนั้นหากจะทำให้เด็กมีจิตอาสาที่จะต้องพัฒนาตั้งแต่จิตสำนึกทั้งภายในและภายนอก สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของรอมรอง คนชื้อ และคนึง เทวาทฤทธิ [5] พบว่า รูปแบบการพัฒนาจิตอาสาที่มีแนวทางในการยกระดับของจิตใจ มีจิตอาสา ในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ และยกระดับปัญญาภายในเพิ่มขึ้น เป็นจิตที่มีสำนึกสาธารณะ เมื่อได้ทำความดี ช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 และสาราณียธรรม 6 เป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนา และปรับปรุงจิตใจอุปนิสัย ให้มีจิตอาสา สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของบุญเรือง กันกรดและคณะ [7] พบว่ารูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่สร้างขึ้นและได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิมี 4 องค์ประกอบ คือ นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ขอบข่ายการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะและ กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของจิระเดช พันตเสถียรวงศ์ [8] พบว่า รูปแบบการบริหารการสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การบริหารการสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ คุณธรรมจิตอาสาด้านการรับรู้คุณธรรมจิตอาสาด้านเจตคติและคุณธรรมจิตอาสาด้านพฤติกรรม 2) กระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง PDCA มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การวางแผนการลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไข องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินผลกิจกรรมจิตอาสา การประเมินผลกิจกรรมจิตอาสาที่มีหลักการวัดและประเมินผลที่เสริมพลังตามสภาพจริง 4 ประการ ได้แก่ 1. ใช้ผู้ประเมินที่หลากหลาย เช่น ผู้เรียน เพื่อน ผู้สอน ผู้เกี่ยวข้อง 2. ใช้วิธีและเครื่องมือวัดหลาย ๆ ชนิด เช่น การสังเกตการปฏิบัติการทดสอบ การรายงานตนเอง 3. ประเมินหลาย ๆ ครั้ง ในแต่ละช่วงเวลาของการเรียนรู้ ได้แก่ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน สิ้นสุด ติดตามผล 4. สะท้อนผลการประเมินสู่การพัฒนาผู้เรียน การประเมินในแต่ละกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มีผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน” สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ

ศุภวรรณ เล็กวิไล และคณะ [6] พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน และ (4) การประเมินผล องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมจิตอาสา วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียน มีจิตอาสาทั้งต่อครอบครัว ชุมชน โรงเรียน ฝึกนักเรียนให้มีจิตสำนึกที่คำนึงถึงส่วนรวมอยู่เสมอ ดูแลและรักษาทรัพยากรของส่วนรวม ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของพรชยา เอกพรประสิทธิ์ [9] มีองค์ประกอบคือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

3. ผลการตรวจสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือรูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษา พุนพิน 4 (ศรีวิชัย) จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผลการประเมินคือ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ จิตเชื้อ [10] ที่การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะและประสบการณ์อาชีพโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Eisner [11] ที่ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิไลวรรณ กลางประพันธ์ [12] ที่ตรวจสอบความมีประสิทธิภาพและถูกต้อง ของรูปแบบการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา ครอบคลุมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้กับสถานการณ์จริงได้ โดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำรูปแบบไปใช้

1.1 ในการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสานั้น ควรใช้ควบคู่กับคู่มือการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสา เพื่อเป็นแนวทางการปรับเปลี่ยนกิจกรรมจิตอาสา ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาและนำผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมจิตอาสาทำให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สถานศึกษาแต่ละแห่งควรมีการกำหนดนโยบาย แผนงานในการจัดกิจกรรมจิตอาสาไว้อย่างชัดเจน โดยให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมจิตอาสา

1.3 ควรมีการนิเทศติดตามผลการจัดทำสื่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมจิตอาสา ผู้บริหารต้องส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดสรรสื่อวัสดุอุปกรณ์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนผู้เรียนอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมจิตอาสาของสถานศึกษา เช่น ชุมชน ท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2.2 ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียน ที่มีประสิทธิผลไปใช้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานตามรูปแบบให้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียน เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมจิตอาสาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. : กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา;2553.
- [2] แสงอาทิตย์ แจ่มวัฒนพงศ์, เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต และปัญญา อีระวิทยาเลิศ. รูปแบบการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยด้านจิตอาสาของนักเรียน สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหาร. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ 2564; 6(5):70 - 74.
- [3] นิพัทธ์พร อูไรวรรณ. การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนน้ำหมัดหาดล้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์; 2563.
- [4] เสาวนีย์ เผือกล้อม. รูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาจิตอาสา ของนักเรียนในเครือข่ายสถานศึกษาทุ่งกะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ 2564; 8(1): 125-135.
- [5] รวมรอง คนชื้อ และ คนึง เทวฤทธิ์. รูปแบบการพัฒนาจิตอาสาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักพุทธจิตวิทยาสำหรับครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต ๓ จังหวัดกาฬสินธุ์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต]. อยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2560.
- [6] ศุภวรรณ เล็กวิไล, ดวงเดือน เทศวานิช และอารีย์ รังสิโยภาส. การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ 2562; 12(2): 29-39.
- [7] บุญเรือง กันกรด, เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, สมบัติ นพรัก, และสำราญ มีแจ้. รูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 2556; 5(พิเศษ): 103-112.
- [8] จีระเดช ทันทเสถียรวงศ์. รูปแบบการบริหารการสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. [ดุชนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ; 2563.
- [9] พรรษา เอกพรประสิทธิ์. ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา 2559; 14(1): 87 – 98.
- [10] จุฬารัตน์ จิตชื้อ. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะและประสบการณ์ อาชีพโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี; 2564.
- [11] Eisncr, E. “Education Connoisscurship and Criticism : Their From and Functions in educational Evaluation,” Journal of Aesthetics Education 1976; 10(3/4):135-150.
- [12] พิไลวรรณ กลางประพันธ์. การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา. [ดุชนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; 2561.